

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เด็กและเยาวชน คืออนาคตของชาติมีความสำคัญต่อการพัฒนาและความยั่งยืนมั่นคงของประเทศ เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิด ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เด็กและเยาวชนไม่สมควรที่จะถูกลงโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่กระทำผิด เนื่องจากเด็กและเยาวชนกระทำผิดด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีเจตนาและส่วนใหญ่ เกิดจาก สภาพแวดล้อม และปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้เด็กกระทำความผิดนั้น ไม่เหมือนกับผู้ใหญ่

รัฐต้องสร้างหลักประกัน เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ “สิทธิเด็ก” ถือเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนที่เป็นที่ยอมรับของประชาคมโลก และสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาว่า ด้วยสิทธิเด็ก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยได้ลงนาม เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535 อีกทั้งสหประชาชาติมีกฎว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรม เช่น ข้อ 27 มีใจความว่า เด็กมีสิทธิในมาตรฐานในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอทางด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ข้อ 28 มีใจความว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา ข้อ 29 มีใจความว่า การศึกษาของเด็กต้องมุ่งไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถทางด้านร่างกายและจิตใจเต็มศักยภาพของเขา เป็นต้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดสามารถได้รับ สิทธิ โอกาส ตามที่ควรจะได้รับ เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเป็นเด็กด้อยโอกาสในสังคม เด็กและเยาวชนเหล่านี้ควรจะได้รับการ บำบัด ฟื้นฟูแก้ไข พัฒนาในการกลับตัวเป็นพลเมืองดีของสังคมและครอบครัว

ทำให้ รัฐบาลต้องตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิเด็กดังกล่าว จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิเด็กหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชนซึ่งหมายรวมถึงประชาชนที่เป็นเด็กในลักษณะเดียวกัน เช่น สิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียม (มาตรา 30) สิทธิได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลมิให้มีการกระทำทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการที่ทารุณ โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม (มาตรา 32) สิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม (มาตรา 40 (6)) สิทธิ

ได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ เช่น สิทธิได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมและสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว สิทธิที่จะไม่ถูกแทรกแซงและจำกัดสิทธิและสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมกรณีที่เด็กปราศจากผู้ดูแล (มาตรา 52) สิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ (มาตรา 53) หรือสิทธิตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หรือประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ เช่น ร้องขอให้ศาลตั้งผู้ปกครองเด็กในกรณีที่เด็กยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบิดามารดาหรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครอง (ป.พ.พ. มาตรา 1585, 1586) สิทธิที่จะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรม (ป.พ.พ. มาตรา 1598/1, 1598/22) เป็นต้น

ประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและตระหนักถึงหน้าที่ที่จะต้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ซึ่งจะต้องดำเนินการทั้งด้านสังคมและทางด้านกฎหมายควบคู่กัน ศาลเยาวชนและครอบครัว จึงถูกจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน และเป็นองค์กรสำคัญที่มีอำนาจในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด นอกจากตำรวจ อัยการ และสถานพินิจ โดยมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 เป็นกรอบในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม มีเจตนารมณ์ คือ (1) สงเคราะห์และคุ้มครอง สวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน (2) นำความยุติธรรมที่คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของบุคคลมาใช้ (3) นำวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมมาใช้กับเด็กเป็นรายบุคคล (4) คุ้มครองสถานภาพของครอบครัว จึงเป็นผลให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีภารกิจที่สำคัญและมีผลถึงอนาคตของประเทศ

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา ศาลเยาวชนและครอบครัวจะทำหน้าที่เป็นองค์กรพิทักษ์รักษาและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ภายใต้กฎหมายที่รับรองและคุ้มครองสิทธิเด็กไว้ หรือแม้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จะเข้าไปคุ้มครองดูแลสิทธิเด็กตามกรอบอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมีการแสวงหามาตรการและแนวทางทุกรูปแบบเพื่อให้ความช่วยเหลือหรือปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด และทำงานกันอย่างเต็มความสามารถแล้วก็ตาม แต่ปัญหาอันเกี่ยวกับที่เด็กเป็นผู้กระทำผิดเสียเองกลับทวีปัญหามากขึ้น จำนวนเด็กที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก็นับว่ายังคงมีจำนวนมากและยังคงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ดังเช่น ปรากฏข้อมูลจากรายงานสถิติคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ประจำปี 2546 ในคดีแพ่ง มีจำนวนคดีที่รับเข้าใหม่ 2,316 คดี คดีอาญา มีคดีที่รับเข้าใหม่จำนวน 3,710 คดี ประจำปี 2547 ในคดีแพ่ง มีจำนวนคดีที่รับเข้าใหม่ 2,509 คดี คดีอาญา มีคดีที่รับเข้าใหม่จำนวน 3,216 คดี ประจำปี 2548 ในคดีแพ่ง มีจำนวนคดี

ที่รับเข้าใหม่ 2,536 คดี คดีอาญา มีคดีที่รับเข้าใหม่จำนวน 3,224 คดี ประจำปี 2549 ในคดีแพ่ง มีจำนวนคดีที่รับเข้าใหม่ 2,787 คดี คดีอาญา มีคดีที่รับเข้าใหม่จำนวน 3,276 คดี ประจำปี 2550 ในคดีแพ่ง มีจำนวนคดีที่รับเข้าใหม่ 2,581 คดี คดีอาญา มีคดีที่รับเข้าใหม่จำนวน 3,655 คดี ประจำปี 2551 ในคดีแพ่ง มีจำนวนคดีที่รับเข้าใหม่ 2,454 คดี คดีอาญา มีคดีที่รับเข้าใหม่จำนวน 3,730 คดี

จากข่าวสารข้อมูลในปัจจุบันเราจะพบเห็นปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมายอยู่เสมอ ๆ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากสภาพครอบครัวยากจน ขาดความรัก ความอบอุ่น และความเห็นอกเห็นใจ สถานการณ์เหล่านี้ทำให้เด็กขาดที่พึ่ง และนับวันจะมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ

ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ดำเนินงานโดยผู้พิพากษาที่กำหนดนโยบายและปฏิบัติงานอยู่ในศาล จึงจำเป็นต้องศึกษาทัศนคติของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างไร และแนวทางการแก้ไขเป็นอย่างไร สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติและกฎหมายฐานชั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

เด็กและเยาวชนเป็นอนาคตของชาติ การพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็กและเยาวชนในวันนี้ แต่ปัจจุบันปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน นับวันจะมีมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เมื่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิด และได้เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม เด็กและเยาวชนจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยมีศาลเยาวชนและครอบครัว ทำหน้าที่หลักในการอำนวยความสะดวกให้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และสงเคราะห์ช่วยเหลือ แก้ไข ฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนกลับตนเป็นพลเมืองดีของชาติ อันมีลักษณะเป็นการบำบัด ไม่ใช่การลงโทษเพื่อแก้แค้น ซึ่งจะเป็นตรบาปติดตัวเด็กและเยาวชนต่อไป เมื่อเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าก็จะมีลทินติดตัวทำให้ไม่เป็นผลดีต่อประเทศชาติโดยรวม

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวคิดทฤษฎี และข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และทัศนคติของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว

กลาง ในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด เพื่อให้ทราบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างไร และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และข้อกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด
2. ศึกษาทัศนะของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และศึกษาทัศนะของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวที่เคยปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัวกลางและปฏิบัติงานอยู่ปัจจุบัน ในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด มีปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างไร และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหายังไร

นิยามศัพท์ในการศึกษา

ทัศนะ หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้พิพากษาที่เคยปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และปฏิบัติงานอยู่ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง หมายถึง ผู้พิพากษาที่เคยปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และปฏิบัติงานอยู่ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง

เด็ก หมายถึง บุคคลอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์

เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด หมายถึง การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดทฤษฎี และข้อกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด
2. ได้ทราบถึงทัศนะของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด